

een predikant in een groote gemeente eigenlijk te veel waren, onze dienaren des Woords hebben zich daaraan sinds lang gewend en de ervaring leert, dat zij dien last met opgewektheid torsen. Het valt ook wel wat mee.

Maar als men zijn taak ernstig opvat en men heeft dan in tien dagen minstens acht, soms ook negenmaal te preeken, dan moet men boven zijn kracht werken.

Want wat voorbereiding kosten die preeken niet! De gemeenten weten immers nu wel zoo zachtjesaan, dat de dominees hun preeken niet uit de mouw schudden?

Vroeger waren er wel menschen, die dat dachten. Zij meenden, dat de predikant thuis slechts een tekst behoefde op te zoeken, er de „kant“ eens op na te zien en dan kon hij wel achter den bijbel gaan staan en hen warm preeken.

Vroeger waren er ook wel dominees, die dat bepraktiseerden.

De eischen voor de prediking zijn echter steeds hooger opgevoerd.

Gelukkig!

Het beste is voor de bruid van Christus niet goed genoeg.

Maar dat alles vraagt ook meerdere inspanning. En er zijn nu eenmaal grenzen ook aan de menselijke kracht.

Zonder twijfel geeft de Heere Zijn knechten sterkte.

Maar dit neemt niet weg, dat zij ook teveel van zich vorderen kunnen.

Daarom wil de Heere, dat ook in deze met overleg zal worden te werk gegaan en dat Hij hierin niet zal worden verzocht.

Vele predikanten zoeken in die dagen de zwaarte van hun werk te verlichten door met collega's te rullen. Dit spaart hun tenminste eenige voorbereiding. Toch blijft ook dan het werk nog drukkend genoeg. Immers, ook de herderlijke arbeid kan niet geheel stil liggen. Vaak moet hij nog op den Tweeden Kerstdag de Zondagsschoolviering leiden, want hij is nu eenmaal voor alles in de wieg gelegd en niemand kan hem in deze dingen evenaren. Uiterst vleidend voor hem! Maar hij denkt wel eens: de eer is mij te groot!

Deze kwestie heeft echter nog een anderen kant. Hoe houdt de gemeente zich gedurende deze dagen.

Is zij werkelijk onvermoeid in het hooren?

Men weet beter.

Over het geheel laat de opkomst veel te wenschen over.

Zelfs trouwe kerkgangers mist men dan niet zelden.

Gewoonlijk komt men er niet rond voor uit, maar de verklaring moet voor een voornaam deel zeker wel hierin gezocht, dat men zich oververzadigd voelt.

Men kan de maag met spijzen overladen.

Maar er is ook een geestelijke overlading.

Gods Woord moet niet alleen aangehoord, maar ook verwerkt worden.

Als men met de uitstekendste hoorders eens een proef neemt door hen nog eens na te vragen naar de teksten, waarover in dien tijd gepreekt is, komt men tot verrassende resultaten.

Negentig procent is er heelemaal mee in de war, wat hun anders niet licht overkomt.

Slotom: zij hebben teveel ontvangen.

Een prediker, die de gemeente inderdaad wat mee geeft, vermoeit zoowel zijn gehoor als zichzelf. Nu weet het gehoor er wel raad op.

Het stelt zichzelf op dieet.

Het rantsoeneert zich.

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

LXIII.

[Wedergeboorte en Doop, in verband met den eersten en laatsten Adam. Een Schriftstudie. Zwolle, J. P. van Dijk, 1876.]

Bovenstaand geschriftje plaatsen we in deze Bibliografie zonder nummer en tusschen vierkante haakjes, omdat het niet van Dr. Kuyper's hand is. Toch werd het meermalen onder zijn naam gepubliceerd. Daarom is een onderzoek naar het vaderschap van deze brochure hier wel op zijn plaats. Het boekje draagt tot motto dit woord van Dr. Kuyper:

De goddelijke mysterien zijn nooit voor het kader onzer denkweisen pasklaar te maken. Ze behooren tot een hogere orde, waar het denken Gods zich zelf verheerlijkt, maar waartoe ons denken nooit opklimt.

Het werkje werd in De Standaard van 3 Maart 1876 per advertentie aangekondigd door Ds J. van Dijk Mzn. te Doetinchem. Deze deelde daarin mede, dat het ten voordeele van zijn Inrichtingen als copy was afgestaan door iemand, die onbekend wenschte te blijven. Om de belangrikheid van den inhoud en om het doel waarvoor de schrijver het afstond, verzocht Ds van Dijk zijn vrienden er op te willen inteekeken.

Bijna twintig jaar later, toen Dr. Kuyper in De

Akelig leegte kerken zijn daarvan het gevolg. Misschien is het in kleine plattelandsgemeenten wat beter, maar in grotere kerken is dat bijna regel.

Moet dat nu maar zoo doorgaan?

Moet hierin niet noodig verandering komen?

Wat ik zou voorstellen?

Om te beginnen dit: schaf allerwegen den dienst op den Tweeden Kerstdag af.

Op grond van de Kerkenorde is dit geoorloofd. Deze bepaalt in art. 67: „De onderhouding der tweede feestdagen wordt in de vrijheid der kerken gelaten.”

Elke plaatselijke kerk heeft hierin alzoo de vrije hand.

Voorts verdient het m.i. aanbeveling, dat de kerkeraad er bij de predikanten op aandringt, dat de diensten op Eersten Kerstdagavond en op Nieuwjaarsmorgen niet langer dan een uur, op Oudejaarsavond niet langer dan vijf kwartier duren, zoo deze althans niet op een Zondag vallen.

Als predikant volgde ik deze gewoonte reeds en preekte ook op tweeden Paasch- en Pinksterdag niet langer dan een uur en meende daarmee de gemeente een dienst te doen en tot haar meerdere stichting en opbouw bij te dragen.

Op plaatsen, waar men een Kerstfeestviering heeft met kinderen van Zondagsscholen, zou men zich kunnen beraden om deze op Eersten Kerstdag des namiddags te doen plaats hebben.

Ik weet heel goed, welke bezwaren tegen dit alles kunnen worden ingebracht.

Toch geloof ik, dat het profijt der gemeente en de eer des Heeren het vordert, dat men op inkrumping bedacht zij.

Het zou de feestvreugde en bij den dienaar en bij de gemeente verhoogen.

Want om godvruchtig feest te vieren, moeten de krachten frisch blijven.

Onze Gereformeerde vaders waren, gelijk men weet, sterk tegen afzonderlijke feestdagen.

Wij behoeven niet zulk een veroordeelende houding aan te nemen.

Niet gaarne zouden wij ze zien afgeschaft.

Maar men overdrijve nu ook niet naar de andere zijde.

Ten slotte wil ik nog waarschuwen tegen een paar gevolgtrekkingen, welke men misschien uit mijn schrijven zou maken.

Men kan nooit te voorzichtig zijn.

Allereerst wane men niet, dat ik dit voor een reformatorische zaak van den eersten rang aanzie. Ik houd er niet van de dingen op te blazen.

Hoewel belangrijk, is het toch weer een ondergeschikt punt.

En vervolgens.

Niemand neme uit dit artikeltje reden, om de diensten op die dagen te verzuimen.

Dit aan te moedigen is mijn bedoeling niet.

Zoolang een kerkeraad meent ze alle te moeten handhaven, eerbiedige het gemeentelid het kerkelijk gezag en wone, tenzij hij wettig verhinderd is, ze alle bij.

Al kan hij ook niet alles verteren, hij toone tenminste door zijn tegenwoordigheid met zijn dominee mee te leven.

Mogelijk blijft er ook nog wel een zegen achter.

Intusschen mag men in den rechten weg op verandering aandringen. Maar men vergeet niet, dat niets zoo moeilijk valt als met een gewoonte te breken. Daarom hebbe men geduld en blijve zachtmoedig, als de aandrang niet al te spoedig effect heeft.

HEPP.

Herantmeermalen over het verband tusschen Doop en Wedergeboorte schreef, las men daar de volgende waarschuwing, 7 April 1895:

Wacht u voor schade.

Bij den uitgever J. P. van Dijk te Zwolle, is in 1876 een brochure verschenen onder den titel: „Wedergeboorte en Doop, in verband met den eersten en laatsten Adam, eene Schriftstudie”.

Nu wordt op onderscheidene catalogussen dit werk op naam van Dr. A. Kuyper gesteld.

Natuurlijk deed dit een geheel onkundige. Zelfs bij vluchtige inzage toch kon ieder zien, dat dit werk niet van Dr. Kuyper kan zijn.

Dat blijkt uit stijl en inhoud, en ten overvloede nog daaruit, dat een en andermaal de schrijver zich op Dr. Kuyper beroept; ja, een woord van Dr. Kuyper tot motto koos.

Van lieverlede schijnen de opstellers van deze catalogussen dan ook zelve te hebben ingezien, dat het al te dwaas was, en daarom zetten ze er nu een vraagteeken achter.

Doch ook dat vraagteeken is niets dan boerenbedrog.

Dit werkje heeft met Dr. Kuyper, en Dr. Kuyper met dit werkje niets hoegenaamd uitstaande.

Hij schreef er geen letter van; en wat meer zegt, eerst dezer dagen kwam het voor het eerst onder zijn oogen.

Dat dit geschriftje aan Dr. Kuyper onbekend was gebleven, zal wel te verklaren zijn uit de omstandigheid, dat hij, toen het verscheen, wegens ziekte naar het buitenland was vertrokken.

Een aanhaling uit dit boekje vonden we echter in de bekende studie van Ds J. H. Gunning Jr:

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Dankbaar, maar niet voldaan!

(De herziening der L. O. wet.)

I.

Nu de behandeling van het wetsontwerp tot herziening der L. O. wet door de Tweede Kamer der Staten-Generaal is afgelopen, meenen wij onzen indruk van het verkregen resultaat aldus te mogen weergeven: wij zijn dankbaar, maar niet voldaan.

Met voldoening mag op verscheiden bepalingen van het ontwerp, zooals het thans luidt, gewezen worden. Zooals het thans luidt! Wie dit wetsontwerp, gelijk het nu naar de Eerste Kamer gaat, vergelijkt met het oorspronkelijk ingediend voorstel, nader verscherpt door de bekende nota van 5 October, — zal het in velerlei opzicht bijna niet meer herkennen. Wij zullen enkele hoofdpunten naar voren brengen en laten dan verschillende technische bijzonderheden rusten.

Daar was vooreerst de kwestie van het z.g. Bouwbesluit, d.i. het Kon. Besluit, dat algemeene regelen vaststelt omtrent den bouw en de inrichting van schoolgebouwen. De Minister had aanvankelijk voorgesteld: het Bouwbesluit, dat tot dusverre minimale bepalingen bevat, zal voortaan maximale regelen inhouden; geen Gemeentebestuur, geen Schoolbestuur mag meer aan schoolbouw ten koste leggen, dan wij in Den Haag beslissen. In dezen tijd van bezuiniging zou de Minister de koorden van de beursen toetrekken. Daar viel inderdaad iets voor te zeggen. Verlangt ook het Gewijzigd Unierapport niet, dat slechts de kosten van een „gewone, eenvoudige ingerichte lagere school, voor zoover deze niet uit de schoolgelden te vinden zijn”, uit de Overheidskas worden betaald? Maar geheel verkeerd was het, daarbij ook aan de ouders en andere belangstellenden in het onderwijs te verbieden, uit eigen beurs gelden voor versiering of verbetering van het schoolgebouw te besteden! Gesteld, dat de Overheid f50.000 voor den bouw van een bijzondere school beschikbaar wil stellen, en eenige particulieren zeggen: wij leggen er f10.000 bij voor een sierlijker gevel enz., waarom, zoo mag men vragen, moest hun dit dan verboden worden? Laat de Overheid bij zijn met dit blijk van belangstelling en particulier initiatief, vooral nu zij zelve bezuinigen moet en laat zij niet, tot straf voor zoo'n vergrijp (!) alle subsidies intrekken. De voorgestelde bepaling ontmoette bij links en bij rechts, zij het uit verschillend motief, dan ook fellen tegenstand. Bij de debatten werd o.a. de gedachte uitgesproken, dat het toch wel goed zou zijn, in het Bouwbesluit naast de minimale ook maximale eischen op te nemen, maar de laatste dan slechts te doen gelden voorzover de uitgaven voor schoolbouw komen uit de openbare kassen. Zoowel voor openbare als voor bijzondere scholen zouden particulieren dus schenkingen voor den bouw kunnen doen. Het is jammer, dat aan deze gedachte, die zich geheel aansluit bij het Unierapport, niet meer aandacht geschonken werd. Dan ware een positief resultaat bereikt, terwijl nu het slot zuiver negatief was: de Minister trok zijn voorstel in. Het was dan ook niet te aanvaarden!

Dankbaar kunnen wij ook zijn, dat uit het ontwerp geschrapt werd het verbod om naast de onderwijzers, die de wet eischt en wier salarissen het Rijk vergoedt, nog een of meer andere, op kosten van Gemeente- of Schoolbestuur, aan te stellen. Men ziet, dit verbod lag op één lijn met dat betreffende den schoolbouw; alle Gemeenten werden over één kam geschoren en bovendien werd

Spinoza en de Idee der Persoonlijkheid, Utrecht, 1876, blz. 150.

Dit vermeerdeerde onze nieuwsgierigheid om toch eens te weten te komen, wie toch wel de ongenoemde schrijver dezer brochure mocht zijn geweest. Daarom schreven we in 1902 aan den toen reeds rustenden Professor Gunning te Arnhem, en deze antwoordde ons, dat Mr Isaac Capadose de schrijver van dit boekje was.

Laatstgenoemde nu, de zoon van Da Costa's boezemvriend, Dr. Abraham Capadose, werd in 1865 te 's-Gravenhage voor het Irvingisme gewonnen. Bij de vestiging eener gemeente aldaar ontving hij in 1865 de priesterwijding, terwijl hem ruim twee jaren later, in April 1868, de rang van Engel-Evangelist ten deel viel. Vervolgens werd hij voorganger der Apostolische Gemeente te Albury in Engeland.

Hij schreef verscheidene werkjes ten gunste van het Irvingisme. Maar ook in dit anonieme boekje treffen we de Irvingiaansche leer aan, dat het sacrament van den Doop verordend is, om, door de wedergeboorte, het geestelijke leven mede te deelen.

Zie over Mr Isaac Capadose, Köhler, Het Irvingisme, blz. 191 vv. en: Wumkes, Uit het leven en levenswerk van J. van Dijk Mzn., blz. 45 en 46.

Zijn boekje over Wedergeboorte en Doop is door G. Kramer in zijn studie: Het Verband van Doop en Wedergeboorte, Breukelen 1897, veronachtzaamd.

wederom
slag toeg
diger do
bepaling.
Memorie
ren het
ken wer
Verslag.
surnamen
len, indie
salaris de
Zullen w
zijds, tot
ing ander
heil gez
Niet
der kwe
zal een
Christelij
gen bene
aanvaard
gesteld a
pe uitdru
verklaard
kelijk: „d
kan wor
niet verli
maar hac
de wet z
ministeri
toelichting
honoreerd
het 6e lid
„die hem
omstandig
dragen”
pertinente
zwaren n
het hier
Helaas ne
soonlijkhe
ting van
6e lid, en
is geregel
de Kamer
hebben! E
nen den
meld, ver
tot eene
meentewe
ming alle
komt geer
is met de
adviezen
zal met o
zaak!

Dankba
woord „te
van Antw
vating hu
der onder
bepalinge
keijk bev
betreffend
den zou
onderwijze
grondslag
wijzeres o
deed toch
Ruitgers
loopen? E
de „econo
contracten
bescherm
eenparig
daad aan
derwijs ge
Dankba
winningen
overleg m
noeming v
verdween
besturen c
van eigen
vermoeden
menten op
durven re
De nieuw
ernstig me
was te zw
wij meene
kostbaar v
derwijzers
ons onder
de zaak st
alvast met
omtrent de

Dankba
woord „te
van Antw
vating hu
der onder
bepalinge
keijk bev
betreffend
den zou
onderwijze
grondslag
wijzeres o
deed toch
Ruitgers
loopen? E
de „econo
contracten
bescherm
eenparig
daad aan
derwijs ge

Dankba
winningen
overleg m
noeming v
verdween
besturen c
van eigen
vermoeden
menten op
durven re
De nieuw
ernstig me
was te zw
wij meene
kostbaar v
derwijzers
ons onder
de zaak st
alvast met
omtrent de

S. A.
Neder
Het boek
is het twee